

(i) Printed Pages: 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	2	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester

(1129)

GEOGRAPHY (In all Mediums)

Paper—V : Geography of India

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 60

Note :— Attempt *five* questions in all. Question number 1 is compulsory. In addition to compulsory questions, attempt four questions selecting **one** from each unit.

1. Attempt any **ten** of the following in about **25** words each :

(i) Latitudinal and Longitudinal extent of India.

(ii) Pir Panjal Range.

(iii) Nilgiri Hills.

(iv) Mahanadi Delta.

(v) Two rivers of South India.

(vi) Mangrove Vegetation.

(vii) Define fertility and mortality rate.

(viii) Tea Producing Areas of India.

(ix) Gold mines in India.

(x) Areas with Winter Rainfall.

(xi) Malabar Coast.

(xii) Highly densely populated States of India.

(xiii) What is Urbanization ?

(xiv) Automobile Industries of India.

(xv) Konkan Railway Route.

10×2=20

UNIT—I

2. Divide India into various physical divisions. Give a detailed account of Northern Mountains of India. 10

3. Divide India into different climatic regions on the basis of Koppen's classification. 10

UNIT—II

4. Discuss characteristics and problems of Indian Agriculture with suitable examples. 10
5. What are natural hazards ? Discuss various types of natural hazards and affected areas in India. 10

UNIT—III

6. Discuss the factors responsible for population distribution. Explain the pattern of population distribution in India according to the last census. 10
7. What are Mineral Resources ? Discuss Iron ore, its distribution and production in India. 10

UNIT—IV

8. Discuss the localization factors for sugar industry. Give a detailed description of production and distribution of sugar industry in India. 10
9. Evaluate the road and railway network of India. 10

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— कुल पांच प्रश्न करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, चार प्रश्न करें।

1. कोई भी दस प्रश्न करें। प्रत्येक को 25 शब्दों में लिखें :

- (i) भारत की अक्षांशीय और अनुदैर्घ्य सीमा।
- (ii) पीर पंजाल रेंज।
- (iii) नीलगिरी पहाड़ियां।
- (iv) महानदी डेल्टा।
- (v) दक्षिण भारत की दो नदियां।
- (vi) मैग्रोव वनस्पति।
- (vii) प्रजनन दर और मृत्यु दर को परिभाषित करें।
- (viii) भारत के चाय उत्पादक क्षेत्र।
- (ix) भारत में सोने की खानें।
- (x) शीतकालीन वर्षा वाले क्षेत्र।
- (xi) मालाबार तट।

(xii) भारत की अत्यधिक घनी आबादी वाले राज्य।

(xiii) शहरीकरण क्या है ?

(xiv) भारत का ऑटोमोबाइल- उद्योग।

(xv) कोंकण रेलवे रूट।

10×2=20

यूनिट—I

2. भारत को विभिन्न भौतिक विभाजनों में विभाजित करें। भारत के उत्तरी पर्वतों का विस्तृत विवरण दें। 10
3. कोपेन के वर्गीकरण के आधार पर भारत को विभिन्न जलवायु क्षेत्रों में विभाजित करें। 10

यूनिट—II

4. भारतीय कृषि की विशेषताओं और समस्याओं पर उपयुक्त उदाहरणों के साथ चर्चा करें। 10
5. प्राकृतिक खतरे क्या हैं ? भारत में विभिन्न प्रकार के प्राकृतिक खतरों और प्रभावित क्षेत्रों पर चर्चा करें। 10

यूनिट—III

6. जनसंख्या वितरण के लिए जिम्मेदार कारकों पर चर्चा करें। भारत में जनसंख्या वितरण का पैटर्न अंतिम जनगणना के अनुसार बताइए। 10
7. खनिज संसाधन क्या हैं ? भारत में लौह, अयस्क के वितरण और उत्पादन पर चर्चा करें। 10

यूनिट—IV

8. चीनी उद्योग के लिए स्थानीयकरण कारकों पर चर्चा करें। भारत में चीनी उद्योग के उत्पादन और वितरण का विस्तृत विवरण करें। 10
9. भारत के सड़क और रेलवे नेटवर्क का मूल्यांकन करें। 10

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਰ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :
 - (i) ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ੀ ਅਤੇ ਲੰਮਾਤਮਕ ਹੱਦ।
 - (ii) ਪੀਰ ਪੰਜਲ ਰੇਂਜ।

- (iii) ਨੀਲਗਿਰੀ ਪਹਾੜੀਆਂ।
- (iv) ਮਹਾਨਦੀ ਡੈਲਟਾ
- (v) ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਨਦੀਆਂ।
- (vi) ਮੈਂਗ੍ਰੋਵ ਵਨਸਤਪਤੀ।
- (vii) ਜਣਨ ਦਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (viii) ਭਾਰਤ ਦੇ ਚਾਹ ਉਤਪਾਦਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ।
- (ix) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ।
- (x) ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ।
- (xi) ਮਲਾਬਾਰ ਤਟ।
- (xii) ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਰਾਜ।
- (xiii) ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ ?
- (xiv) ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ।
- (xv) ਕੌਂਕਣ ਰੇਲਵੇ ਮਾਰਗ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਵੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੋ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਪਹਾੜਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ। 10
3. ਕੋਪਨ (Koppen) ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਸਮ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੋ। 10

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਪਰ ਉਪਯੁਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
5. ਕੁਦਰਤੀ ਖ਼ਤਰੇ ਕੀ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਬਾਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਵਿਤਰਣ ਦਾ ਪੈਟਰਨ ਅੰਤਿਮ ਜਨਗਣਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸੋ। 10
7. ਖਣਿਜ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ ? ਆਇਰਨ, ਧਾਤੂ, ਇਸਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਖੰਡ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਸਥਾਨਕਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੰਡ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। 10
9. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੜਕ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 10